

STVARANJE AMERIČKE STRATEGIJSKE POLITIKE

Članak profesora Brodija¹ o razvitku strategijske politike SAD priključuje se ranije objavljenim publikacijama na Zapadu, a posebno u Americi, koje treba da objasne zašto američke koncepcije »masovne odmazde«, »elastičnog odgovora« i »ograničenih ratova« nisu donele očekivane rezultate.

Nacionalna strategija jedne zemlje, koju određuju politički rukovodioci, treba po mišljenju autora da služi »vitalnim interesima« nacije, tj. onim koje su oni kao takve shvatili. Sam pojam vitalnih interesa je dosta širok i neodređen jer se vremenom oni mogu znatno da menjaju, a time i prioritet njihove važnosti.

Prof. Brodi se poduže zadržava na objašnjavanju vitalnih interesa SAD, posebno posle drugog svetskog rata, i ističe da postoji mogućnost da se pri tome verbalno, u izjavama visokih američkih državnika, preceni moralna strana a potceni stvarna korisnost nečega. Tako, na primer, umesto javnog priznanja da žele pružiti otpor širenju komunizma u svetu, američki rukovodioci tvrde da oni samo brane prava slobodnog naroda da nesmetano određuje vlastitu sudbinu. Takve izjave ne doprinose mnogo pravilnoj proceni stvarnih razmera i karaktera sopstvene vojne moći. Očigledno je da američka vojna pomoć, zasnovana na upućivanju ekspedicionih snaga, ne odgovara vrsti rata kakav se vodi u Vijetnamu. To je još početkom 1965. god. bilo jasno svakom iole promućurnijem civilnom posmatraču, a kamoli vojnom ekspertu.

S druge strane, ponekad se potcenjivala činjenica kako na vojnu moć SAD gleda njihov glavni protivnik — SSSR. U vezi s tim autor postavlja pitanje: da li bi Staljin stvarno upotrebio vojnu silu da bi sprečio pristup Amerikanaca Berlinu kopnenim putem 1948. godine. Da li je uopšte bilo potrebno u vreme one manje krize oko Berlina 1961. god. pozivati rezerviste i slati pojačanja u avijaciji u Evropu. On na oba ova pitanja daje negativan odgovor.

Autor smatra da su američki vitalni interesi oni za koje su SAD spremne da se bore; jedan od njih je neposredna samoodbrana od spoljnog napada. Radi ilustracije šta sve u određenom trenutku može biti vitalni interes nacije, a šta ne, autor navodi da je razlog za ulazak Ame-

¹ *United States strategic policies*, by Bernard Brodie, professor University of California, *Revue militaire générale*, Pariz, novembar i decembar 1970. god.

rike u prvi svetski rat protiv Nemačke bio odbrana »slobode mora«. To je za predsednika Vilsona bilo dovoljno da Ameriku uvede u rat. Međutim, predsednik Ruzvelt gotovo istu situaciju nije smatrao dovoljnim razlogom da uvede SAD u rat 1939. god. iako je po prirodi bio ratoborniji od Vilsona.

Za bolje shvatanje vitalnih interesa još su karakterističniji slučajevi ulaska SAD u korejski i vijetnamski rat. Zapravo, do na pet meseci pre izbijanja korejskog rata, prema zamisli Zajedničkog generalštaba američkih oružanih snaga, »odbrambeni perimetar, odnosno kružna linija odbrane SAD«, nije obuhvatao Koreju. Međutim, odmah po izbijanju korejskog rata predsednik Truman je odlučio da interveniše vojnom silom. Postavlja se pitanje da li su se SAD u ovom slučaju stvarno borile za stvar od svog vitalnog interesa.

Kao sledeći primer autor navodi odluku predsednika Džonsona da interveniše vojnom silom u Vijetnamu. No, Niksonovi razlozi da produži taj rat nisu isti kao oni Lindona Džonsona. Niksonov put po zapadnom Pacifiku u julu 1969. i izjave date tom prilikom nagovestili su krupnu prekretnicu u američkoj stratezijskoj politici. Predsednik Nikson je tada upozorio neke američke saveznike u tom regionu da ne očekuju pomoć sličnu onoj koja je data Južnom Vijetnamu. Autor smatra da ova promena u američkoj politici vojne pomoći istovremeno znači javno priznanje političkog neuspeha SAD u Vijetnamu.

U međuvremenu, u svetlu sve većeg jačanja sovjetske nuklearne sile, neki evropski saveznici upozoravali su da im američka garancija nije više ni potrebna kao oslonac u njihovoj politici.

U članku se zatim ističe da su SAD, ipak, u svakom trenutku svoje prošlosti imale određenu stratezijsku politiku, manje ili više čvrstu, koja je branila američke vitalne interese. Ti »vitalni interesi« su često olako identifikovani s parolama vezanim za potrebu »obuzdavanja komunizma« i »otpora agresiji«. Radi realizovanja ova dva »vitalna interesa« SAD su stvorile jednu impresivnu mrežu saveznika, iako — na osnovu iskustava iz novije istorije — treba biti pomalo rezervisan pri oceni vrednosti savezničkih ugovora. Naime, svaka nova kriza u svetu može da nametne i specifičan način reagovanja. To ne mora da znači da su stvari ove vrste potpuno nepredvidljive, već da ih je danas znatno teže predvideti.

Savremena američka stratezijska politika proizilazi, pre svega, iz njene ogromne ekonomske moći koju, uglavnom, čine njeni industrijski, tehnološki i ljudski resursi, kao i sam njen geografski položaj.

Autor posebno napominje da u izvesnom trenutku može da postoji veoma široka saglasnost svih političkih faktora u stratezijskoj politici ove zemlje i da preduzete akcije i mere dobiju u početku svestranu javnu političku podršku — čak i kada one ne odražavaju objektivne ili sasvim mudre odluke.

Profesor Brodi tvrdi da se svetska strategija SAD posle završetka drugog svetskog rata zasniva na šest glavnih faktora.

Osnovni faktor predstavljaju obim i neočekivanost promena nastalih u toku i posle drugog svetskog rata u odnosu na položaj SAD kao vojne sile. Po tom se u članku iznosi proces osvajanja američkog primata na moru, pa i na kopnu, od završetka prvog svetskog rata do danas. Činjenica je da su SAD posle drugog svetskog rata postale najjača svet-

ska pomorska sila, a raspoložu i jednom od najjačih kopnenih vojski — s obzirom na njenu organizaciju, naoružanje i opremu, kao i raspored njenih baza u svetu. Tako su SAD prevalile put tako reći od nacije »bez saveznika« do »vodeće nacije slobodnog sveta«, koja danas ima veliki broj saveznika, zaključenih paktova i drugih međunarodnih obaveza. Kao posledicu ovakvog položaja SAD, autor navodi da je do američkog vojnog angažovanja u Vijetnamu došlo ne na osnovu ugovornih obaveza, već jednostranih odluka najviših državnih rukovodilaca. Na toj osnovi SAD i sada, na primer, stalno drže svoju Šestu flotu u Mediteranu, a Sedmu u zapadnom Pacifiku, kao i brojne baze po Japanu i zapadnoj Evropi.

Drugi faktor američke globalne strategije bazira na svetskom ideološkom rascepu. Autor konstatuje da taj rascep postoji i u »komunističkom« i u tzv. »slobodnom svetu«, kao i da, paralelno s ovima, postoji i »treći svet«. On ističe da je pretežni deo američke diplomatije opterećen opsesijom antikomunizma. Pojam »obuzdavanja« se nesumnjivo odnosi na komunizam i njegovu delatnost. Princip »obuzdavanja«, kao glavni cilj američke strategijske politike, tačno se vremenski poklapa s borbom SAD za osvajanje vojnog vođstva u svetu. Princip »obuzdavanja« je sam po sebi sporan, odnosno istorijska novina, bar u onoj meri u kojoj se razlikuje od stare diplomatije interesnih sfera.

Treći faktor se odnosi na ogroman razvoj nuklearnog oružja posle drugog svetskog rata. Sovjetsko rivalstvo u ovoj oblasti znatno je umanjilo raniju superiornost i značaj SAD. Važan faktor, posle dolaska Kenedijeve administracije na vlast 1961. god., predstavlja pokušaj odbacivanja nuklearnog oružja kao osnovnog elementa američke vojne moći. To je bila krupna promena u odnosu na Ajzenhauerovu koncepciju nazvanu »masovna odmazda«, koja se zasnivala na nuklearnoj superiornosti SAD. Zasluge za taj novi kurs autor pripisuje istaknutim ličnostima, posebno ondašnjem predsedniku Kenediju i ministru odbrane Maknamari. Taj novi kurs imao je dubok uticaj na sadašnji svet i imaće ga, po mišljenju autora, i u budućnosti. Nuklearno oružje će i dalje ostati važna komponenta u svim aspektima američke spoljne politike, gde je potrebna primena vojne sile. Ukoliko se ne bi dogodilo neko čudo u oblasti razoružanja, život će se nastaviti u svetu u kojem postoje, u ogromnim količinama, sve vrste nuklearnog oružja. Korejski i vijetnamski rat, pa i sama konfrontacija oko Kube (poznate raketne krize) 1962. god., ostali su ograničeni ratovi, jer bi njihova eskalacija dovela do nuklearnog sukoba. Danas i u SAD postoji veoma mali broj onih koji misle da se može voditi ograničeni nuklearni rat (u raznim oblicima).

Četvrti faktor čini tehnološka revolucija u proizvodnji ratnih sredstava (odvojena ili najčešće povezana s nuklearnim oružjem). Jedna od bitnih promena u savremenoj tehnologiji naoružanja je ogroman porast troškova za razvoj novih sistema oružja; drugo, činjenica je da se za jedan savremeni sistem oružja treba odlučiti mnogo ranije pre početka njegove stvarne proizvodnje. To praktično znači da se ponekad novi sistem mora razvijati samo prema teoretskim predračunima i predviđanjima. Na primer, da li će antibalistički raketni sistem (AMB) dobro funkcionisati neće se zapravo znati sve dok ne otpočne njegova izgradnja, a možda ni tada.

Peti faktor se odnosi na nove naučnoistraživačke metode u izboru sistema oružja, usko povezane s brzinom promena u tehnologiji. Glavno obeležje ovih metoda je takozvano »naučnoistraživanje i procena sistema oružja i vojne organizacije«, koja se izjednačuje s relativno novom institucijom za naučno istraživanje i razvoj — RAND.² S ovom se komponentom povezuje ekonomsko-finansijski faktor pri izboru novih sistema oružja. Pošto s ekonomsko tačke gledišta doktrina »elastičnog odgovora« zahteva minimalan utrošak snaga za postizanje maksimalne koristi, to tvorce pomenutih dveju komponenti strategijske politike nazivaju »civilnim stratezima« ili Maknamarinom grupom. Ukratko, u debatama o odbrani u toku protekle decenije dominirale su ideje ovih ljudi. Mnogi od njih, iako civilna lica, uvedeni su neposredno u hijerarhiju Pentagona, kao deo pomenutog Maknamarinog tima. Njihova je uloga bila velika u određivanju i stvaranju američke strategijske politike. Civilni stratezi su se naročito istakli kao vatreni protagonisti strategije »konvencionalnog rata« i »stalno borbena spremnih konvencionalnih snaga«.

Šesti faktor obuhvata ogromni fond dosadašnjih iskustava SAD, odnosno tumačenja iskustava koja uživaju naklonost krugova gde se stvara ta politika. U ta značajna iskustva autor ubraja: blokadu Berlina; akciju u zalivu Košon na Kubi, tzv. »kubanski Trafalgar«, u oktobru 1962. god, korejski i vijetnamski rat. Ova iskustva su pokazala da SAD koegzistiraju već četvrt veka (u ovoj nuklearnoj eri) sa SSSR-om i Kinom, bez gotovo ijedne ozbiljnije krize koja bi dovela do katastrofe. Autor smatra da su i korejski i vijetnamski rat posledica pogrešnih odluka odgovornih američkih rukovodilaca. Naravno da u SAD ima i suprotnih mišljenja. Za njega je najpoučnija beskrvna konfrontacija oko kubanskih raketa 1962. god., koja je pokazala kako i gde se najbolje može protivnik »obuzdati«. Autor pominje još jednu glavnu grupu eksperata koja ima veliki udeo u stvaranju američke strategijske politike. Njih u SAD nazivaju »kremolinolozi« (eksperti za SSSR i za Kinu).

Na kraju ovog dela autor dolazi do zaključka da se američka strategijska politika posle drugog svetskog rata kretala u cik-cak, pa se nijedan od navedenih faktora nije mogao unapred predvideti — iako su izvesni njihovi elementi bili relativno konstantni, pa otuda i predvidljivi.

Vraćajući se ponovo na ogromnu ekonomsku snagu SAD i njihove izvore za vođenje eventualnog rata, autor naročito naglašava da je porast američke produkcije išao ispred onog kod industrijski najrazvijenijih zemalja sveta, izuzev Japana, i da je sada čak i veći nego kod obe vodeće socijalističke zemlje zajedno. Osim toga, SAD imaju za saveznike gotovo sve visoko razvijene industrijske zemlje sveta. Stoga, po njegovom mišljenju, ne postoji bojazan da SAD izgube primat u ovoj oblasti, već će se to njihovo vođstvo nastaviti i samo povećavati.

² RAND (*Research and Development*) je skraćenica od naziva »naučno istraživanje i razvoj«. Institucija se sastoji iz jedanaest odeljenja: za aeronautiku, kompjutere, matematiku, fiziku, planetarne nauke, elektroniku, ekonomske nauke, analizu troškova, logistiku, operacije sistema i društvene nauke. Sva ta odeljenja obuhvataju znatno šira područja istraživanja nego što se to iz njihovih naziva može zaključiti. Korporaciju RAND još nazivaju »fabrikom naučnih ideja«. Po ugledu na RAND, kao naučnu instituciju ministarstva odbrane, i vidovi oružanih snaga SAD razvili su svoje, slične ovoj, naučne organizacije.

Američka strategijska politika pridaje veliki značaj mogućnosti daljeg širenja nuklearnog naoružanja, tzv. »nuklearne proliferacije«; stoga glavni cilj američke diplomatije mora biti borba za poštovanje Ugovora o zabrani širenja nuklearnih oružja, potpisanog između SSSR-a i SAD.

Autor smatra da su SAD u proteklih osam do deset godina svoju strategijsku politiku pretežno zasnivale na teoretskim »pretpostavkama« i »predviđanjima mogućnih opasnih situacija«. Možda je to i bolje, jer razmišljanja, kao vrsta aktivnosti, ništa ne koštaju; stoga i programi razvoja skupih sistema oružja — pre njihovog konačnog izbora — iziskuju pažljivu prethodnu procenu.

Na primer, dugo vremena se čvrsto verovalo da Sovjetski Savez želi da, masovnim snagama, izvrši invaziju na Zapadnu Evropu, i to prvenstveno konvencionalnim sredstvima. Zbog toga su SAD težile da izgrade jake sopstvene konvencionalne snage, a uzaludno su tražile da to isto učine i njihovi evropski saveznici. Ili, drugi primer, predlog da se izgradi tzv. »razređeni« antibalistički sistem odbrane samo protiv Kine, septembra 1967. god., ili predlog Niksonove administracije o izgradnji odbrambenog antibalističkog raketnog sistema — »Safeguard«. Svi ovi predlozi su se zasnivali na strahu od »slučajnog« ili »samovoljnog« ispaljivanja nuklearnih raketa na teritoriju SAD.

Sve ovo spada u kategoriju pretpostavki i iziskuje ogromne milijarde dolara da bi se, na kraju, izgradilo jedno krajnje nesavršeno sredstvo, odnosno sistem zaštite od balističkih raketa.

SAD su do sada imale ogromne vojne izdatke i, verovatno, ubuduće neće želiti da izdvajaju tako velika sredstva za vojne svrhe. Ilustracije radi, SAD su za vreme Trumanove administracije imale vojni budžet od oko 12 milijardi dolara. Za vreme Ajzenhauera vojni budžet SAD dostigao je 38 milijardi dolara jer se on morao opredeliti ili za nuklearne ili za konvencionalne snage. Kao što je poznato, Ajzenhauer se odlučio za nuklearne snage, odnosno za strategiju »masovne odmazde«.

Predsednik Kenedi 1961. god., odlučujući se za novu strategiju »elastičnog odgovora« i »ograničenih ratova«, uspeo je da poveća vojni budžet za novih 8 milijardi dolara. U toj novoj koncepciji prioritet dobijaju dve komponente oružanih snaga: nuklearne ofanzivne snage (a u njihovom okviru raketni projektili ispred strategijskih bombardera nosača nuklearnog oružja) i potpuno borbeno spremne konvencionalne kopnene snage. Po autorovom mišljenju, Maknamara je potcenio činjenicu da suviše borbeno spremne konvencionalne snage i sredstva mogu dovesti do teškog isušavanja da budu i upotrebljene.

Međutim, posle Maknamare zahtevi za stvaranje jakih konvencionalnih snaga za odbranu Evrope zasnivali su se na manje impresivnim i privlačnim »programima«. Odbacivanje NATO-saveznika da prihvate »programe« doprinelo je da se debata o njima okonča.

Za vreme Ajzenhauerove i naredne tri administracije trošeno je godišnje prosečno 8—11% američkog bruto nacionalnog dohotka u vojne svrhe. Pred samo masovno angažovanje u Vijetnamu trošeno je oko 8% bruto nacionalnog dohotka. Istovremeno su se neki američki funkcioneri žalili kako njihovi saveznici ne žele da troše isti procenat svog bruto nacionalnog dohotka u vojne svrhe.

Činjenica da su SAD po bogatstvu bile stalno superiornije od svog glavnog protivnika, išla je naruku zahtevima da se maksimalno eksplo-

tiše ta prednost. Poenta je bila u tome da se vojni izdaci, koji bi se normalno smatrali uludo utrošenim na ovaj način, preporuča i prihvata kao rentabilni — pod uslovom da protivnika nateraju da troši isto toliko, pa, čak, i nešto manje u proseku. Otuda su i ubeđene pristalice usavršavanja interkontinentalnih raketa bile za to da se novac troši na strategijske bombardere kako bi se Rusi prinudili da održavaju vrlo skupi sistem protivavionske odbrane.

Početak 1969. i u Kongresu i u drugim forumima pojavili su se znaci da se takav način mišljenja mora da menja. Naročito je gnevne prigovore u Kongresu izazvao projekt mamutskog Lokidovog transportnog aviona C5A, koji je koštao dvostruko više od prvobitno predviđene sume.

Druga manifestacija bila je u Senatu, kada je došlo do protivljenja da se razvija antibalistički raketni sistem (ABM) relativne vrednosti, nazvan »Safeguard«. Do tada su vojni izdaci za slične projekte lako dobijali vizu u ovom predstavničkom telu.

Dosta značaja u članku dato je interpretaciji odnosa SAD s njihovim saveznicima u NATO-u. Po autorovom mišljenju i tu su nastupile značajne međusobne promene. Nelogično je bilo da su se Amerikanci više brinuli o osnovnim problemima NATO-a nego ostali evropski partneri. Isto tako, bilo je oštrog reagovanja na preteranu upornost SAD prilikom sprovođenja svojih stavova u rukovođenju Paktom.

U oceni stepena opasnosti od SSSR i Varšavskog pakta po Zapadnu Evropu postojale su izrazite razlike. Evropljani su dugo vremena smatrali da Amerikanci preteruju u isticanju te opasnosti. Konačno su do istog zaključka došli i sami Amerikanci. Ni intervencija snaga Varšavskog pakta na Čehoslovačku nije podjednako ocenjivana. Generala Lemnicera i njegove kolege impresionirala je tehnička sposobnost SSSR-a i drugih zemalja Varšavskog pakta prilikom izvođenja te akcije, dok je za evropske saveznike bilo bitnije pitanje: da li Rusi planiraju opšti termonuklearni rat i zbog čega.

Autor smatra da sve zapadnoevropske zemlje žele da se produži život zapadnoj Alijansi, a što se tiče rukovođenja Paktom, za Amerikance bi bilo dobro da prihvate ideju dr Kisindžera (sadašnjeg Niksonovog savetnika) da bi NATO bolje prosperirao ako bi Amerikanci u njemu zauzimali manje ključne pozicije. NATO treba da pretrpi drastičnu reviziju, jer je u organizacionom pogledu zastareo, a i znatno je izgubio od svog značaja posle istupanja Francuske iz njega.

Postoji mišljenje da u pogledu bezbednosnih aranžmana i organizacije NATO-a, SAD treba da budu uključene samo u onoj meri koju prihvataju njihovi zapadnoevropski saveznici.

Drugo značajno pitanje za američku strategiju jeste sudbina ugovora o uzajamnoj bezbednosti s Japanom. Oko ovog ugovora postoji više spornih problema, kao na primer: odnos vladajuće liberalne demokratske partije i opozicije (krajnje levih partija) Japana prema produženju njegove važnosti; problem mnogobrojnih američkih baza u Japanu; status ostrva Okinave i interes Japana da ne pogoršava odnose sa susednom Kinom.

Prema autorovom mišljenju i ovaj ugovor, kao i mnogi drugi svetski problemi, nalazi se u senci vijetnamskog rata. Ako vlada SAD želi

da sačuva ovaj ugovor, trebalo bi da izbegava sve što bi moglo da ga izloži suvišnim napadima u samom Japanu. On smatra da će paktovi koji su bili usko povezani sa stratezijskom koncepcijom »obuzdavanja komunizma« ostati u žiži američke vojne strategije još za dogledno vreme, kao i da opšti termonuklearni rat može izbiti samo usled nekontrolisane ekshalacije ograničenog rata, a nikako kao posledica iznenadnog napada jedne supersile na drugu. Po njemu, nuklearno oružje je istovremeno sredstvo i zastrašivanja i odvrćanja čak i u lokalnim ratovima — u slučaju kada obe strane raspolažu tim sredstvima.

U vezi s iznetim postavlja se pitanje koji su to glavni problemi i neuralgična mesta koji bi mogli dovesti do konfrontacije velikih sila, odnosno do tzv. lokalnog rata. Posle korejskog rata u SAD je dominirao stav da komunizam treba obuzdavati svuda u svetu, a da »sfere uticaja« treba odbaciti kao zastarele. Sam ulazak SAD u korejski rat objašnjavan je delimično »drskim napadom komunista sa severa.« Međutim, autor je mišljenja da vojničkoj intervenciji SAD u vijetnamskom ratu 1965. god. nije prethodila dovoljno duboka i mudra procena situacije. Naime, tada je pogrešno procenjeno da je Kina glavni pokretač događaja u ovom području, odnosno nije uočena potpuna nezavisnost politike Hanoja od Pekinga. U svakom slučaju SAD su se angažovale u jednoj vrsti rata koji ne odgovara njihovom stilu ratovanja, u kojem politički faktori zasenjaju vojne. Amerikancima više odgovaraju ratovi koji iziskuju masovno angažovanje ratne tehnike. Vijetnamski rat, međutim, ne ispunjava nijedan od pomenutih zahteva, a apsorbuje ogromnu živu silu i ratnu tehniku bez ikakvog vidljivog efekta po njegov krajnji ishod.

Interesantna je izjava Džordža Kenana (nekadašnjeg američkog ambasadora u Beogradu — prim. B. P.) pred Fulbrajtovom komisijom početkom 1966. god., u kojoj on tvrdi da pod pojmom »obuzdavanja komunizma« nikada nije shvatao prvenstveno vojno reagovanje na neprijateljske pretnje. On je mišljenja da nema smisla potpomagati vlade koje nisu u stanju da same sebi pomognu.

Autor ovog članka smatra da je osnovna i najveća greška SAD u Vijetnamu što su davale podršku vladama koje ne zaslužuju da se tim imenom uopšte nazivaju. Amerikanci su u Vijetnamu dobili istu lekciju kao i u Koreji — da američki narod nije više spreman da podržava rat koji u najboljem slučaju obećava *status quo*. Stoga autor pledira za stratezijsku politiku vojnog dezangažovanja SAD u narednih dvadeset godina.

Obustava realizovanja Maknamarinog projekta o izgradnji flote brzih transportnih brodova, za hitne intervencije u dalekim zemljama, samo je jedan od pokazatelja da se raspoloženje američkog naroda okreće. S druge strane, teorija »konvencionalnog rata«, koja je kulminirala za vreme Kenedija i dominirala američkom stratezijskom misli i odnosima SAD sa saveznicima u toku čitave Maknamarine vladavine, zasnivala se na idejama koje su mnoge savezničke vlade, kao i mnogi američki građani, u najmanju ruku, smatrali neodrživim i smešnim. Ideja o izgrađivanju snažnih konvencionalnih snaga u Zapadnoj Evropi, da bi se njima sprečio napad konvencionalnih snaga Varšavskog pakta u pravcu Zapada, značila je da bi se Sovjetski Savez direktno izložio tom udaru, a snagama NATO-a ostavio potpunu slobodu u izboru oružja. Po toj

logici SSSR bi zanemario postojanje više od osam hiljada taktičkih nuklearnih oružja u Evropi.

Činjenica da su nuklearna oružja tu — dokaz je da pretnja realno postoji. Stoga niko ne može garantovati, mada bi se to želelo, da ta sredstva neće biti i upotrebljena u jednom opštem ratu.

Na osnovu navedenog autor ističe da su SAD skoro čitavu jednu deceniju kovale ideje o odbrani Evrope i nametale ih Zapadnoj Evropi, a koje su se kretale samo u sferi nerealnih »pretpostavki«, »predviđanja« i »eventualno mogućnih opasnih situacija«. Konačno je i Maknamara shvatio da se Zapadna Evropa može braniti samo, relativno brzom, upotrebom nuklearnih sredstava — tj. da jedino ona mogu održati tzv. »klinč-poziciju«, i da stoga Sovjetski Savez i ne pomišlja da izvrši masovnu invaziju na Zapadnu Evropu.

Autor smatra da će nastavak tehnološke revolucije još više dovesti do vrtoglave trke u naoružanju, a time i svet sve više približavati opasnosti rata. Takozvani »progres« u razvoju naoružanja mogao bi da odigra, u isto vreme, i ulogu sluge i gospodara: sluge — jer oblikuje vojnu taktiku koja bolje odgovara SAD nego bilo kojoj drugoj naciji; gospodara — jer nateruje manje-više sve zemlje da ulažu ogromne sume u projekte koji predstavljaju taj »progres«, kako ne bi zaostale za svojim potencijalnim protivnikom.

Kada je reč o ulozi i primeni naučnoistraživačkih metoda, odnosno »analize i procene« sistema oružja u SAD, autor smatra da će oni i dalje poboljšavati metodologiju, ali da neće imati onu ulogu i prestiž koji su imali za vreme Maknamare. On na kraju ističe da ne želi da umanjí značaj strategijskog faktora — analize i procene sistema oružja i vojne organizacije, već da jedino pledira da on dobije svoje pravo mesto u strategijskoj politici SAD.

B. P.